

EREVNA

Årg. XI

N:r 2

1954

Innehåll

Gyllene regeln.	
Av Docenten Dr. Lauri Haikola.	33
Hvad betyder Evig Fortabelse?	37
Guds ord och Helig Skrift enligt Nya Testamentet.	
Av Hugo Odeberg.	40
Trohet.	
Matt. 10:32-39.	
Av H. Odeberg.	46
Guds församling och Kristi kyrka. I.	
Rom. 11:16-24.	
Av Hugo Odeberg.	47
Guds församling och Kristi kyrka. II.	
Apg. 2:41.	
Av Hugo Odeberg.	50
Ha sin fröjd i Herrens ord.	
Av Hugo Odeberg.	52
Senapskornet och surdegen.	
Matt. 13:31-33.	
Av H. Odeberg.	55
Kristi evangelium ett evangelium för de små, icke en de mäktiges och anseddes religion.	
Hebr. 13:13.	
Av H. Odeberg.	57
Bröllopskläder.	
Matt. 22:1-14.	
Av H. Odeberg.	59

Gyllene regeln.

Av Docenten Dr. Lauri Haikola.

BBFO

Rom. 2:15 »Lagens verk äro inskrivna i hedningarnas hjärtan.» Betraktandet av Guds verk i naturen och uppfattandet av Guds vilja går i ett i Bibeln. Guds vilja framgår ur skapelsen. Detta förklarar huru »lagens verk» kunna vara inskrivna i människornas hjärtan. Men efter vilken »princip» sker detta inskrivande? Hela den kyrkliga traditionen visar på Mt 7:12, »gyllene regeln»: »Allt, vad I viljen, att människorna skola göra Eder, det skolen ock I göra dem.»

Hedningarna hava i sina hjärtan denna lag. Den kallas för naturlag. Man har frågat, vad är då det goda, som befallles i denna regel? Ända sedan 1700-talet har man menat, att gyllene regeln är det väsentliga i kristendomen och även i alla tiders och människors etik, ty motsvarande formuleringar finnas hos kineserna, hos indierna och judarna. Detta skulle innebära, att det väsentliga i kristen moral sammanfaller med den hedniska moralen. Gyllene regeln *står i centrum* även i Jesu etiska förkunnelse. Luther säger, att gyllene regeln är sammanfattningen av hela bergspredikan. I denna gyllene regel äro lagen och profeterna sammanfattade. Jesus själv säger ju detta. Frågan blir då: »Vad är Lagen och Profeterna?»

En parallell till gyllene regeln finns i Mark. 12:28 ff. Lagen och profeterna äro sammanfattade även i det dubbla kärleksbudet. Relationen till nästan framhäves på båda ställena. Om man närmare vill förstå, vad gyllene regeln vill säga, skall man

beakta sammanhanget i vilket Matt. 7:12 står: »Om nu I som ären onda förstå ...» Onda förstå att göra gott. Hur mycket mer ska då icke Jesu lärjungar förstå det!

Alla människor förstå sålunda, vad principen för det goda är. Onskan kan icke bero på vanlig intellektuell okunnighet. Luther beundrade vid detta skriftställe att det ger en så kort, men dock tydlig sammanfattning av hela lagen. Det är i all sin fåordighet dock så omfattande, att alla människor utan juristers och lagböckers hjälp kan förstå vad gott är.

Luther belyser också huru gyllene regeln fungerar i praktiken. När man går ut på torget för att handla, så vill man betala blott det pris, som varan är värd. Alla människor förstår, att man skall vara ärlig i affärlivet. Kärleken till nästan fordrar ärlighet. Den gyllene regeln står i detta fall inskriven i de fastställda pri-serna.

Den gyllene regeln är vidare innefattad i varje bud i deka-logen. Så ligger den bakom exempelvis 7:e budet (affärlivet) och 6:e budet (sexuallivet). En människa önskar naturligtvis, att hennes hustru eller dotter skall bli anständigt behandlad. Varför skall hon då icke handla likadant emot sin nästas hustru eller dotter? På detta sätt blir gyllene regeln en kort etisk predikan, men i praktiken blir den en oändligt lång predikan.

Gyllene regeln är skriven i alla människors hjärtan. Enligt Luther finnes ingen människa, hur rå hon vara månde, att hon ej till sist — vare sig hon lever efter regeln eller icke — måste erkänna sanningen i gyllene regeln. Den är Skriften i våra egna hjärtan, vår predikant, mästare och doktor. Sammanfattningen av Skriften finnes i hantverkarens verkstad, i skraddarens nål, i smedens hammare och i handlarens våg. I dessa verktyg ligger för deras handhavare måttstocken för deras handlande mot näs-tan. Lika omöjligt som i det praktiska handlandet är att låta bli att se sina verktyg, lika omöjligt är det att låta bli att se det i dem inskrivna kärleksbudet (= gyllene regeln).

På detta sätt blir Rom. 1:20 »... så äro de då utan ursäkt ...» förklarligt. Vi stå inför det paradoxala: Guds vilja är klart och

tydligt uppenbarad, men människan vill ej höra talas om den. Av Guds rätt göra sin egen rätt.

Luther stannar inför en viktig sak, när han frågar: Vad behöver vi Bibeln till, om gyllene regeln (= naturlagen) redan innehåller hela lagen? Och Luther svarar: såsom lagbok betraktad innehåller Bibeln ej något nytt utöver den gyllene regeln och naturlagen. Guds krav på människorna, läran om goda gärningar är bekant för människorna även utan Bibeln. Det nya, som ges blott genom Bibeln och som således fattas i gyllene regeln, är läran om *evangeliet*.

Det är att märka att i gyllene regeln säges ingenting om andras »plikter» mot mig, men väl om mina »plikter» mot andra. Ur den kan ej andras plikter utläsas, blott mina. Jesus utgår visserligen från den högst naturliga inställningen, att det är *vi* som ställer krav *på andra*, men han vänder upp och ner på frågeställningen. De andras krav på oss är den rätta utgångspunkten för diskussionen om det goda. Du ska inte vänta att andra ska börja göra gott mot dig. Oberoende av andra är du skyldig att börja. Här kommer *korset* in (v. 13). Börjar man, kan man ej undgå, att andra missbrukar ens »godhet». Det är därför, som få finna vägen till livet, ty den är så smal. I den onda världen är den gyllene regelns väg obehaglig att vandra. Det kommer här ej an på att intellektuellt förstå, det kommer an på att *vilja* vandra på den vägen.

Jesus skärper här (Mt. 7:12) åter den första skapelsens lag, vilken Gud gav genom skapelsens verk, och vilken Gud trots människans motstånd försöker inskräpa hos henne. Denna lag har fullkomnats i Kristus. Den, som följer Kristus på den gyllene regelns smala väg, han finner sitt liv.

Den romersk-katolska tolkningen av gyllene regeln.

Att älska nästan som sig själv är utgångspunkten. Detta tolkar man på det sättet, att Jesus i främsta rummet *befallt självkärlek*. Utgående från självkärleken talar man sedan om trenne plikter: 1) mot jaget, 2) mot de närmaste, 3) mot Gud. Man utgår

från det naturliga, att människan är sig själv närmast. Men hos Luther flyttas tyngdpunkten omedelbart från jaget till nästan. På en lång omväg kommer även den romersk-katolska teologin fram till nästan. Eftersom vi ej kan klara oss för oss själva, utan ständigt äro hänvisade till andras hjälp, kan vi icke låta bli att ta hänsyn även till deras berättigade intressen. Självkärlekens krets utvidgas således. Men *jaget* står dock hela tiden i centrum. Kring detta bygges naturligen upp. Luther däremot börjar strax hos nästan.

Frågan blir då: Vem har rätt? Svaret beror på huru man tolkar orden »såsom dig själv» i kärleksbudet. Om man menar, att Jesus verkligen befallt självkärleken såsom den primära plikten, då har romerska exegeter rätt. Om man däremot menar, att Jesus med dessa (traditionella) ord icke åsyftar någon plikt eller befallning, utan att han därigenom blott vill pedagogiskt inleda diskussionen om det goda, då har Luther rätt. I Luthers tolkning får nämligen orden »allt vad I viljen ...» och »såsom dig själv» blott betydelsen av ett inledande, allmänt konstaterande, vilket utnyttjas praktiskt för att leda åhöraren till en djupare syn på det goda. Just Mt. 7:12 torde ge rätt åt Luthers tolkning.

(Ref. Peter Stern)

Hvad betyder **Evig Fortabelse?**

Ved et møde for prædikanter holdt professor Odeberg, Lund, foredrag om ovenstående emne. Vi havde lejlighed til at referere foredraget, og da spørgsmålet efter professor Hallesbys radioprædiken er blevet aktuelt for mange, vil vi gerne bringe en gengivelse av føredraget. Gengivelsen er ikke ordret, men udtrykker nogenlunde de tanker, der blev fremført:

Spørgsmålet om fortabelsen kan ikke ud fra N.T. besvares isoleret, det må sættes ind i en større sammenhæng, men så vidt jeg forstår N.T., kan der ikke være tale om tilintetgørelse.

Det er nødvendigt, at vi begynder med at se på Jesu og hans apostles stilling til det, der på den tid troedes i Israel. Jesus forkastede ingelunde alt, hvad jøderne troede på. Der var på den tid forskellige retninger inden for jødendommen, der var forskellige former for gudstjeneste, og så var der Skriften. Og der var meget af det, Jesus anerkendte, og det var vel at mærke *Guds Søn, der anerkendte det som guddommeligt, og det samme gælder, når Jesus tog afstand fra noget*, f.eks. over for farisæerne. Derfor har det stor betydning for os, hvad Jesus afviser, og hvad han *ikke* afviser. *Det Jesus ikke afviser, kan vi regne for guddommelig åbenbaring.*

Med hensyn til opstandelsen ved vi præcis, hvad farisæerne troede — at de — i modsætning til saddukæerne — troede på en opstandelse. Jesus afviste saddukæernes opfattelse, men ikke farisæernes, og derfor kan vi gå ud fra, at deres opfattelse var rigtig.

Vi kender ikke saddukæernes positive opfattelse af, hvad der skete efter døden, men vi kender en parallel hos samaritanerne, og de mente ikke, at ett menneske blev tillintetgjort med døden. Man fornægtede blot opstandelsen med den motivering, at mennesket allerede ved afslutningen af jordelivet havde en ny existens, som i fuldendelsen skulle indsættes i et nyt forhold.

Men også farisæerne mente, at der var en fortsat eksistens efter døden, en ulegemlig tilværelse inden opstandelsen.

Hvad betyder da opstandelsen for farisæerne — og for Jesus og Paulus, som har erklæret sig enig med dem?

Det hebraiske udtryk for opstandelse: *techijjat ham-metin* = ”levandegørelse af de døde”. Dette sker på ”den yderste dag”. Også udtrykkene: ”denne og den kommende tidsalder” anerkender Jesus. Opstandelsen må derfor betyde, at de døde får den kommende verdens liv.

Hvad er død?

Døden hænger sammen med syndefaldet, og dybest betyder død, at mennesket vender sig bort fra Ham, som er livets kilde, og søger sit eget. Døden er således noget, som følger og kendetegner mennesket. Menneskets liv er rettet mod døden, er en stadig rejse mod døden. Når der her er tale om døden, tales der ikke om den i moderne betydning som ikke eksistens. De døde betyder blot dem, der har forladt dette jordeliv, men det kan også i dybeste forstand betyde dem der gennem syndefaldet har valgt dødens eksistensform. »Levandegørelse» må således betyde menneskets genopretelse, som skabt i Guds billede. Der er ikke tale om en egentlig nyskabelse, men snarere om en genskabelse.

Når der her tales om en yderste dag, tales der også om en dom. Den evige død må være en tilstand, der kan fornemmes, ellers var det ikke død.

Motsætningen mellem farisæerne og Jesus og hans apostle ligger i Jesu opstandelse. Farisæerne kunne ikke tænke sig en opstandelse før på den yderste dag. Det nye i kristendommen er, at det nye liv er kommet i og med Jesu opstandelse og Åndens komme. Men i denne tidsalder er Jesus den eneste, der er opstanden. Vi må vente på den nye tidsalder. Men de afdøde er ikke derfor ophørt at eksistere. Jesus sagde til røvaren: ”Du skal i dag være med mig i Paradis”, altså i en salig tilstand for Guds trone og med i englenes lovsang. Det samme gælder Lasarus i lignelsen om den rige og den fattige. Den rige befandt sig i en ulykkelig tilstand.

Hvad Jesu ord i Matth. 25:46 angår, *kan* det være et spørgsmål, om udtrykket straf kan anvendes i den betydning det *nu har* i daglig tale.

Den græske glose *kolasis* betyder ikke noget, man har fået tilmålt, en ”dom”, men nærmere noget, man selv dømmes sig til. Man fortsætter i den retning (bort fra Gud), man levede i på jorden. Der er i virkeligheden ikke tale om straf i vor forstand, men om ikke at få del i livet — det guddommelige, evige liv, som er givet os i Kristus. Men det er ikke ensbetydende med eksistens ophør.

I Joh. 5:24-29 anvender Jesus faktisk udtryk, som farisæerne også betjente sig af. ”Livets opstandelse” betyder ikke opstandelse til liv, men til ”den nye verdens liv”. Og ”dommens opstandelse” betyder ikke opstandelse for at få sin dom, men for at leve videre under dommen, under dødens eksistensform.

Fuldendelsen betyder, at den første skabelse og den fuldendte skabelse møder hinanden.

Men det er iøvrigt en vildfarelse at tro, at vi skulle have nogen mulighed for at fatte Ny Testamente til bunds, og dette gælder naturligvis i ganske særlig grad, når talen er om fortabelse og dom. De ord, som Jesus har talt om dommen og fortabelsen, får vi lade stå i al deres gru. Men vi må samtidig meget kraftigt understrege, at den, der har sagt disse ord, ikke er en grusom og hævngherrig Gud, men ham, som af kærlighed til det faldne menneske steg ned til vor fortabte tilværelse og gik ind under al syndens og dødens gru for at vinde evigt liv og salighed till os.

(Ref. Fr. Thorngren)

(Ur »Ordet og Israel» Nr 4 1953)

Guds ord och Helig Skrift enligt Nya Testamentet.

Av Hugo Odeberg.

BBFH

När den frågan ställes: »Vad är Guds Ord enligt Nya Testamentet?» så menas ju därmed först: »Vad säges i Nya Testamentet att Guds ord är?», men icke blott detta, alltså icke blott de *uttryckliga utsagorna* om Guds Ord avses, utan även hur begreppet Guds Ord där framträder, eller som man också kan formulera det: vad som i Nya Testamentet *förutsättes* om innebörden av begreppet Guds Ord.

När man då går till ett studium av Nya Testamentet med den uppgiften att söka ett svar på frågan, vad som i Nya Testamentet säges eller förutsättes om Guds Ord, det vill säga frågan »Vilken är Nya Testamentets syn på Guds Ord?», så ställes man ju strax inför det faktum, att i Nya Testamentet Guds-ordet är förbundet med ett annat begrepp, nämligen *Helig Skrift*. Det visar sig att begreppet Guds Ord i Nya Testamentet icke kan förklaras utan ett studium av begreppet Helig Skrift. Man möter ju Guds Ord i form av citat från »heliga skrifter» eller som det oftast rätt och slätt heter »skrifterna» eller »Skriften». Det enkla ordet »Skriften» betyder ju i Nya Testamentet »Helig Skrift», och vi ha ju ännu i dag detta bibliska språkbruk kvar; när man i kristna sammanhang säger eller skriver »Skriften» med stor bokstav, så menar man »Den Heliga Skrift». Likaså när det i Nya Testamentet heter »Det är skrivet» så menas ju uppenbarligen detsamma som »I den Heliga Skrift står det skrivet». Som ett typiskt exempel må anföras Lukas evangelium sista kapitlet, fyrtiofemte och fyrtiosjätte verserna: »Då öppnade han deras sinne till att förstå *Skrifterna*. Och han sade till dem: så är *det skrivet*, att Kristus måste dö och uppstå från de döda, på tredje dagen, och i hans namn förkunnas (infinitiv) omvändelse till syndens förlåtelse, för alla folk.» Att »Skrifterna» och »det som är skrivet» åsyfta de *Heliga Skrifterna* är utan vidare klart, ytterligare är det klart,

att detta, som är skrivet, är något från *Gud*, något som är bestämt av Gud, ett *Guds Ord*.

Då uppstår frågan: »I vilket förhållande står nu — enligt Nya Testamentet — *Skriften till Guds Ord?*» För att besvara den, måste man först beröra ett tredje nytestamentligt begrepp, nämligen *inspirationen*. Och när vi här tala om »*inspiration*», så är det *endast* Nya Testamentets *egen* syn på *inspirationen* som avses, alltså inga som helst senare, efterbibliska, teorier om *inspirationen*. Korteligen uttrycker ju *inspirationen* då detta, att *Guds Ord* gjorts till människor *genom människor*. Ett inspirerat, eller som det också kan heta, »*profetiskt*», ord, är ett sådant mänskligt ord, ett sådant mänskligt uttalande, som tillkommit genom gudomlig påverkan, som är klart »*i Anden*». Men man kan också tala om inspirerad *Skrift*. Det kan då tänkas vara 1) antingen en skrift, som *återger, upptecknar* ett inspirerat tal, 2) eller en skrift, som själv är inspirerad, alltså skriften själv tillkommen genom *Andens* tillskyndan, genom att den skrivande människan vid *skrivandet* varit gripen av *Guds ande*, 3) eller ock bådadera, att den skrivande, som nedtecknar ett av *Gud ingivet* tal, vid detta skrivande är under *Guds ledning*.

Man kan nu ställa den nytestamentliga synen på *Guds ord* och skriften i relation till den välkända skolastiska frågan: »Är *hela* skriften *Guds ord*, eller är det blott så att *Guds ord finnes* i skriften, alltså utgör blott en *del* av skriften, under det att en *annan* del eller sida är blott *mänsklig*?» Man finner då, att den nytestamentliga synen går vida utöver denna fråga. Utifrån denna fråga kan principiellt sägas följande:

För det *första*: I nya Testamentet både förutsättes och säges *uttryckligen*, att *hela* Skriften icke blott är *Guds Ord* utan *Guds inspirerade ord*, d.v.s. att *allt* i Skriften är av gudomligt ursprung och att *allt* i Skriften är *mänskligt* präglad. Det typiska direkta eller uttryckliga utsägandet av detta faktum finna vi i första Timoteusbrevets tredje kapitels sextonde vers, som, för att den rätta tankegången skall komma fram, bör översättas så: »All (Helig) Skrift är ingiven av Gud, inspirerad.»

För det *andra*: En helig Skrift är icke en blott mänsklig *uppteckning* av gudomligt inspirerat tal utan den är *själv* inspirerad. Icke blott det som upptecknas, som nedskrivs, är inspirerat, utan *själva* upptecknandet, nedskrivandet är inspirerat. En profetbok är icke blott ett upptecknande av de inspirerade ord, som profeten talat, utan själva det *sätt*, på vilket denna uppteckning skett, anordningen, *kompositionen* som vi skulle säga, är inspirerad. (Detta synes mig vara mycket viktigt att observera.) Vad detta innebär, kunde kanske åskådliggöras genom en konkret bild (ett konkret exempel). När ett brev av Paulus kom till, var det med all sannolikhet aldrig så, att han med *egen hand* skrev detta brev, utan han *dikterade* det. Han använde, som vi med ett modernt ord kunde uttrycka det: *sekreterare*, en eller flera sekreterare, och dessa kunde ha större eller mindre frihet. En mycket *förtrogen* medhjälpare kunde, liksom i modern tid en erfaren *sekreterare*, få endast allmänna anvisningar att utskryva vad Paulus ville ha sagt. Denne sekreterare skrev ju icke sina egna tankar utan det som han visste att Paulus ville ha sagt. Men det blev Pauli brev, genom att *han* satte sitt namn på det, alltså förklarade det motsvara vad han meddelat. Sådant detta brev då förelåg var det ett av Guds Ande ingivet brev av Paulus.

För det *tredje*: Helig Skrift är en av Gud själv given anordning. Och denna anordning har sin alldeles särskilda betydelse. Detta kan måhända uttryckas så: *All* Helig Skrift är Guds Ord, men Helig Skrift och Guds Ord är icke *samma sak*. Vad betyder då Helig Skrift såsom en gudomlig anordning? Jo, det betyder, att det är ett Guds Ord i Helig Skrift, som är givet åt *Guds folk*, åt *församlingen* för att bevaras *från släkte till släkte*, hela denna tidsålder igenom. Och Guds folk, församlingen, uppbär, är uttryck för, Guds frälsningsrådslut för den fallna mäskligheten. Och ett uttryck för detta, återigen (= i sin tur) är att en sådan Helig skrift skall från släkte till släkte föreläsas i församlingen, vid dess sammankomst till gudstjänst. Den skall *läsas* i församlingen, höras av den gudstjänstfirande församlingen, *bevaras* av denna församling, den skall läsas i hemmet, den skall inläras,

man skall undervisa i den. De grundläggande orden äro här de som stå att läsa i femte Moseboks sjätte kapitel, sjätte och sjunde versar: »Nämä sanat, jotka minä tänä päivänä sinulle annan, painukoot sydämeesi. Ja teroita niitä lastesi mieleen ja puhu niistä kotona intuessasi ja tietä käydessäsi, maata pannessasi ja ylös noustessasi.» Detta är bakgrunden till det som säges i kaeksi Timotius kolme, neljätvistä va viisitoista: »men du, *förbliv* vid det du har *lärt* och varom du har blivit förevisad, vetande av vem du har lärt det, och att du från barndomen känner de heliga skrifterna, som äro mäktiga att göra dig vis, till *frälsning*, genom tron i Kristus Jesus». Det väsentliga yttre kännetecknet på Andlig Skrift är emellertid att den blivit anförtrodd åt församlingen att föreläsas vid dess sammankomst till gudstjänst, från början, släkt efter släkte, såsom en »evig» förordning, det vill säga, hela denna tidsålder, den fallna mänsklighetens tidsålder, igenom.

För det *fjärde*: Härav följer logiskt, att helig skrift alltid sluter sig till föregående helig skrift, och förutsätter denna. De heliga skrifterna äro icke från varandra skilda, av varandra oberoende. Nya testamentet innesluter de heliga skrifterna under benämningen »den Heliga Skrift» eller »Skriften» (i singularis). Den Heliga Skrift är alltså icke en senare gjord samling av heliga skrifter från olika tider, utan den är att likna vid en tempelbyggnad, där på grunden lägges sten efter sten, tills templet är fullbordat. Så hänvisade Jesus enligt Lukasevangeliets tjugufjärde kapitel till skrifterna på det sättet att han började med *Moses* (det vill säga första Moseboks första kapitel) och därefter hänvisade till bok efter bok, »alla skrifterna» igenom. Varje vers i nya testamentet har som bakgrund de grundläggande kapitlen i första Mosebok om *Skapelsen* och om *Syndafallet* liksom allt vad i övrigt är skrivet i »profeterna» och »psalmerna».

För det *femte* följer härav att endast *det* är Helig Skrift, hör till den Heliga Skrift, som har dessa nyssnämnda (nu nämnda) kännetecken. Självklart är att en icke-gudaingiven, en icke-inspirerad skrift icke hör till den Heliga Skrift. Men även en skrift som innehåller uppteckningar av äkta inspirerade ord är icke

därigenom helig skrift. Vi ha många betecknande exempel (begrädd) på detta i den Heliga Skrift själv. Redan i Gamla Testamentet hänvisas, särskilt i de så kallade historiska böckerna, till böcker, som den Heliga Skrift själv använt som källor, men som *icke* införts i den Heliga Skrift. Och i Nya Testamentet talas i Lukasevangeliet i själva början om flera evangelieskrifter, alltså uppteckningar av Jesu ord och verk, som *icke* därför voro helig skrift. På samma sätt omnämner Paulus ett eller kanske två brev han skrivit, och dessa brev finnas *icke* bevarade.

När man nu betänker, att det väsentliga med Helig Skrift är att den, *från första början*, såsom på gudomlig befallning, anförtros åt församlingen till att *bevaras* och föreläsas, så måste slutsatsen bli, att sådana skrifter, ifrån själva början, *icke* meddelats åt församlingen på detta sätt.

Liksom för att åt eftervärlden bevara, vilket kännetecken som han en gång gav åt församlingen på vad som fordrades för att ett hans brev skulle mottagas *icke* blott såsom ett av Guds Ande inspirerat brev utan såsom Helig Skrift, så har Paulus i Kolosserbrevets fjärde kapitel sextonde vers skrivit dessa ord: »Och när brevet *förelästs* (>föreläsa) är uttrycket för att läsa den Heliga skrift i den gudstjänstfirande församlingen) så ombesörjen, att det även föreläses i laodiceernas församling och att det brev (av mig) som kommer från Laodicea (till er) ock föreläses av eder.» Det är här *icke* fråga om ett blott utbyte av brev, två församlingar emellan, utan om att högtidligen föreläsa dem vid församlingens gudstjänst, det vill säga att det därmed anförtroddes åt *alla* församlingar såsom Helig Skrift. Den utomordentligt högtidliga betydelsen av ordet »föreläsa» framgår kanske bäst därav att ännu i denna dag väl i alla, eller så gott som alla, kyrkor och samfund den känslan bevarats, att man *icke* från altaret läser något annat än det som hör till den Heliga Skrift.

Betecknande är alltså i detta sammanhang den så kallade *kanonbildningen*. När man, under tredje och fjärde århundradena, brottades med frågan, vad som skulle höra till kanon, det vill säga höra till den Heliga Skrift, till dess nytestamentliga del,

så frågade man ingalunda i främsta rummet efter om en skrift var av apostoliskt ursprung, alltså innehöll inspirerande ord, Guds Ord, utan man efterforskade rent objektivt, om denna skrift hade det *yttre* kännetecknet, att den *från början*, från det att den först kom till, hade *förelästs* i församlingen vid dess gudstjänst. Det gällde visserligen att utmönstra falska, »oäkta», skrifter, men detta, kan man säga, utgjorde det minsta bekymret. Sådana voro tämligen lätta att avslöja. Utan det gällde att objektivt fastställa vad som var *Helig Skrift*, alltså vad som ifrån början anförtrotts åt församlingen såsom en gudomlig skatt att bevaras *från släkte till släkte*.

Kanske mest betecknande är, att t.o.m. *Jesusord* — ord som man antog att Jesus själv verkligen sagt — icke *därför* upptogs i kanon. Man kunde mycket väl anföra dessa Jesusord, men man kunde icke mottaga dem såsom Helig Skrift, eftersom man icke var förvissad att han själv så förordnat.

Likåsa betydde icke den Heliga Skrifts avslutning, eller den slutliga avgränsningen av kanon, att den gudomliga inspirationen var avslutad. Tvärtom torde man väl rättare kunna uttrycka det så att *inspirationen* aldrig är avslutad. Den fortgår genom hela tidsåldern. En Augustinus har skrivit inspirerade skrifter. En Franciscus av Assisi var en gudabenådad av Gud inspirerad man. Luthers skrifter äro tillkomna genom gudomlig inspiration. När han sade: »Här står jag och kan icke annat», visste han sig väl driven, nödgad, betvingad av Guds Ande. Men han skulle ha uppfattat det som en hädelse, om någon velat foga hans skrifter, eller ett enda hans ord, till den Heliga Skrift och velat läsa det från altaret såsom Guds förblivande ord. Om inspirationen, den alltid verkande, säger Bengel de märkliga orden, just till 2 Tim. 3:16 (i Gnomon): »Inspirationen verkar (hos var enskild) när Skriften *läses*». Men om den *Heliga Skrift* gälla de märkliga orden i Uppenbarelsebokens sista kapitels adertonde och nittonde verser: »För var och en som hör de profetians ord som stå i denna bok betygar jag detta: Om någon lägger något till dem, så skall Gud på honom lägga de plågor om vilka är skrivet i denna bok.

Och om någon tager bort något från de ord som stå i denna profetias bok, så skall Gud taga ifrån honom hans del i livets träd och i den heliga staden om vilka är skrivet i denna bok.»

Trohet.

Matt. 10:32-39.

Av *H. Odeberg.*

BBBK

Att taga sitt kors på sig är uppenbarligen avsett att gälla hela denna tidsålder. Eftersom detta synes orimligt är det risk för att man inte tar detta som det står. Så är det när det gäller att i verkligheten bekänna Kristus.

»Det gäller att skilja mellan vad man verkligen tror och vad man blott tror att man tror.» — Man kan ju ha levt sig in i en hel del — fromma talesätt, vanor och dylikt — men det gäller att se efter om man verkligen tror. Det kan man se på hur man reagerar i olika situationer. Den saken betonas i versarna 34-37, vilka skall ses i korrelation till den sanningen att Kristus har kommit för att ge frid. Till vad hänför sig då denna tillspetsning? — Jo, bekännandet. — Det kan visa sig att jag i de aktuella situationerna handlar, säger eller är intresserad i och av Kristus och icke i andra ting. Men det kan också vara så att när det verkligen gäller, blir det vad andra — de närmaste — omgivningen, miljö — tänker, som bestämmer mitt handlande och alls icke Kristus. Detta kan ske på ett så pass simpelt sätt att det i grunden är rena fegheten, alltså i själva verket ett förnekande.

Här säges nu att troheten mot Kristus övergår alla sådana beräkningar. Ett verkligt bärande av korset har med sig den inre friden vilket alls inte är samma sak som frid människor emellan.

Här är det alltså inte fråga om ett övermodigt hävdande av de egna tankarna utan om trohet mot *Kristus*. De bibliska tankarna blir ofta perverterade. Så säger man t.ex.: »Jag skall icke svika min egen övertygelse», och menar sig därmed ha sagt nå-

got som står i god överensstämmelse med Guds Ord. Det är i Bibeln aldrig fråga om detta utan vad som där säges är att man inte skall svika *Kristus*.

Så kommer ordet — »den som finner sin själ». Ordet psychē översättes ibland med liv — ibland med själ; närmast betyder det hela människan — sig själv. Den som söker och finner sig själv han har förlorat sig själv men den som förlorar sig själv för Kristi skull — här kommer det paradoxala — han finner sig själv. Att totalt tappa bort sig själv — att vara en död man, det innebär att allt som förut varit värdefullt räknas som skräp, träck — alltså något som man avskyr. En tydlig anknytning till detta har vi hos Paulus i orden »bliva funnen av Kristus». Ytterligare må anföras »vårt liv är fördolt med Kristus».

(Ref. Ove Theander)

Guds församling och Kristi kyrka.

I.

Rom. 11:16-24.

Av Hugo Odeberg.

BBDH

När kristendomen är statsreligionen är den förvisso religion, men ej kristendom, ej evangelium i ordets mening. Såsom statsreligion är den just en religion, en kult el.dyl., någonting som väl bär Kristi och kristendomens *namn*. Man kan vidare fråga sig om kristendomen överhuvud kan kallas religion. Det föreligger ju den olägenheten med uttrycket religion att ur nytestamentlig eller biblisk synpunkt då införes ett begrepp, som är främmande för N.T. självt. Ty vad skulle det betyda, vad skulle jämföras med religion i N.T.? Man behöver bara tänka på, att här skulle då evangeliet inordnas i en rad utav olika kultformer, åskådningsformer el.dyl. Särskilt påfallande träder det oriktiga i detta sammanhang fram, när det talas om den »judiska» eller den »israelitiska» eller den »kristna» *religionen*. Detta är ett sätt

att se som är främmande för N.T. Ty Israels Gud är också Kristi Gud. Med andra ord är det ej enligt N.T. en ny religion som kommer till i och med N.T. *Kristus stiftar ej någon ny religion.* Han kommer som budbäraren och uppenbararen av Skapelsens Gud, som tidigare gjort sig till kända i uppenbarelsen. Liksom man ej nog kan erinra om och upprepa detta, kan man ej heller nog peka på det förhållandet, att det vi kalla Kyrkan eller Församlingen *ej* har sin början i och med den första pingstdagen. Ty den grundades i och med Israels kallelse. Församlingen härrör sig från och ligger bakom Israels kallelse. De gamle menade, att början till den låg i syndafallet och deras syn var i överensstämmelse med N.T:s egen syn. I den första pingstpredikan står det ej: nu uppstod här på grund av Petri predikan en församling utan vad det står är, att *till* den församling som redan fanns *lades* någonting nytt. Vi bör också i detta sammanhang erinra oss Pauli bekanta bild av olivträdet i Romarbrevets 11:e kapitel. Det förhåller sig ju inte så där, att ett *nytt* olivträd planterats, att det gamla är förgånget. Här går parallellen med församlingen! Det är grenar, som har ympats på detta *enda äkta olivträd.* Och det äkta olivträdet är *Israel*, Guds församling. Det nya förbundet innebär ej en ny religion. Det finns mycket, som visar hur man så kommit bort från själva denna nytestamentliga syn. Själva termen Nya Förbundet är *ej* en nytestamentlig skapelse. Det nya förbundet är ett citat, erinrande om det gamla förbundet. Det är ju i det gamla förbundet det talas om det nya. Så föreligger alltså ej någon brytning av Guds evangelium i form av en ny religion. Det är densamme som hela tiden, från begynnelsen talar. I Petri första brev 2:9 läsa vi: »I åter ären ett utvalt släkte, ett konungsligt prästerskap». Detsamma gäller nu även om dessa, ty om »ett konungsligt prästerskap» talar även 2 *Mos. 19:6* »och I skolen vara mig ett rike av präster och ett heligt folk».

Ett »heligt folk» är således vad församlingen är, ett folk uttaget till tjänsten i Guds frälsningsrådslut. Då förstår man den logiska följd, nämligen att Guds frälsningsrådslut utgår från syndafallet, att det utgår från den tidpunkt, då det börjar finnas

något att frälsa. I och med det är församlingen konstituerad, kan man säga. Alltså, kristendomen är ingen religion som börjar oberoende av och skiljer sig från israelisk religion och vill ej heller själv vara det, vilket är viktigt att hålla i minnet. Den framträder ej som en parallel till samtida livsåskådningar, som ju kunde uppstå även inom judendomen. Den som lägger fram en livsåskådning, han predikar ej. Att predika (κηρυσσειν) är ej att hålla föredrag om en världsåskådning, utan det är att vara en härold, en konungens härold, det är att komma med det gudomliga budskapet. Församlingen är i *stort* Guds församling, det hela, genom tiderna. Nu är det ju väsentligt, att denna församling skall bestå och att helheten bevaras, att den är till för de små. Detta är något som är bibliskt centralt, att just dessa små ingår i begreppet kyrka eller församling. Evangeliet blir förfalskat, när det ej längre finns plats för de smås församling, vilket sker när evangeliet göres till statsreligion, ty då har ju de små samma ställning i församlingen som i samhället. Detta är omvänt mot Guds ordning. Det värsta är just, att de små bordsgästerna inte får samlas, de som gästbudet tillkommer. Tvärtom förhindras de att vara de smås församling. Detta har visat sig genom tiderna, gång på gång i svenska kyrkan och fortfarande finns anspråk därpå. Det kommer delvis uppifrån, och statsreligionen blir något av de finas evangelium, och så får omvänt de små ej något rum. Det blir ej en församling just för dem, som särskilt sökt sig till Honom som sade: »Varhelst två eller tre äro församlade i mitt namn, där är jag mitt ibland eder» (Matt. 18:20).

(Ref. Rune Eliasson)

Guds församling och Kristi kyrka.

II.

Apg. 2:41.

Av Hugo Odeberg.

BBFG

De som togo emot hans ord, blevo döpta, och på den dagen lades till omkring 3.000 själar.

Denna vers i Apg. är ett allmänt bekant ställe. Det talas här om dem som på första pingstdagen hade hört Petrus' predikan och fått ett styng i hjärtat och låtit sig räddas från det vrånga släktet — alltså tagit emot, hört Ordet. Dessa »*lades till*», heter det. Uppenbarligen kan man inte »*lägga till*» om det inte finns något, till vilket något kan läggas. Enligt NT är därför första pingstdagen *icke* församlingens födelsedag. Så uppfattas det ju oftast, och man får också det svaret om man frågar efter församlingens tillblivelse. Men det strider mot en alldeles väsentlig grundlära i NT. De sammanfattande grundfakta i hela tillvaron — skapelse, syndafall och frälsningsrådslut — trädde inte i kraft första pingstdagen. De är ett mysterion, ett Guds rådslut *från begynnelsen*. Församlingen *fanns* första pingstdagen. Till den lades 3.000 själar. I Rom. 11 talas om det ädla olivträdet, som är utsett att representera Guds frälsningsvilja i världen. Ingenting nämnes om att det hitillsvarande olivträdet ryckes upp för att lämna plats åt ett nytt. Däremot talas det om att nya grenar ympas in på det ädla olivträd, som redan finns. I Apg. 3:41 skildras hur 3.000 inympas i gudsfolket, Guds församling, ett ord hämtat ur Gamla Testamentet. Lägg också märke till ordet »*själar*». »*Sig själ*» uttryckte man genom ordet *psyche*, *själ*, ung. = *liv*, *person*.

Ordet församling, *ekklesia*, användes om något både i stort och smått. Här är det tal om den stora församlingen, gudsfolket som en enhet, till vilken lägges dessa 3.000. Men det är 3.000 enskilda som lägges till. Församlingen uppstår visserligen inga-

lunda genom att några, t.ex. 3.000, sammansluter sig, sedan de kommit till tro. Guds församling finns där innan. Men de enskilda uppgår likväl inte i ett kollektiv, där individen mister sin betydelse. Församlingen har sin grund i Guds vilja och Gud har i skapelsen visat, att han vill ha individer. Det individuella är utmärkande för skapelsen. Det är inte 3.000 lika robotar utan 3.000 av Gud såsom individer skapade människor, som lägges till församlingen. Lika stor vikt som det är fäst vid Guds församling såsom en enhet, lika stor vikt är fäst vid mångfalden i församlingen, som kommer till uttryck genom de olika individerna.

När man med församling menar något bestämt fixerat, t.o.m. såsom i vår kyrka ett visst geografiskt område, har man kommit långt bort från NT. Församlingen i NT avspeglar skapelsen i stort. Den avspeglar Guds frälsningsvilja, som innebär, att han vill återföra skapelsen till det som den var skapad till. Individerna är kännetecknade av sin inbördes olikhet. De hör dock alla tillsammans med det stora sammanhanget, inte bara direkt till den stora skapelseenheten utan till en hel serie av sammanhang. Det enskilda bladet på ett träd hör på en gång till de olika sammanhang, som var för sig bildas av kvisten, grenen och trädet. Så kan man också tala om en hel serie av församlingar. I judisk praxis, måhända uppställd av fariseerna, menade man sig vara en församling om man var tio. Mot detta tycks Jesu ord i Matt. 18:20 vara riktade: »Varest två eller tre äro församlade i mitt namn, där är jag mitt ibland dem.» Paulus talar ibland om alla kristna som tro i Efesus såsom utgörande en församling. Men han talar också om de små församlingar, som kom tillsammans i de olika husen. En stor församling kan inte bestå utan de mindre vänkretsarna. Dessa är dock inte klickar, de är inte exklusiva, dörren är alltid öppen för den som kommer. Men skall församlingen vara en församling av vänner — enligt Jesu ord: »Vänner kallar jag eder» — så måste man lära känna varandra, vilket just sker i den lilla kretsen.

Församlingen är en församling av små. Den är inte ett

hierarkiskt system, där de mäktiga står i spetsen. Där blir de små hemlösa. Men församlingen är till för de små, om den är en församling.

(Ref. John Elander)

Ha sin fröjd i Herrens ord.

Av Hugo Odeberg.

BOLG

Angående grunden och ursprunget till Skriftens auktoritet måste man gå till Skriften själv, till Kristus och apostlarna, tillbaka till profeterna. Skriftens auktoritet i församlingen och hos den enskilde beror nämligen icke på mänsklig förmåga, det är ej kyrkans, församlingens och teologernas erfarenhet eller uppfattning som är utslagsgivande. Skriften är ej blott en källa till kunskap om Guds uppenbarelse, den är Kristi testamente, det överlämnade, den är något som är givet och det är i detta som auktoriteten bottenar. Hur är nu människans ställning till detta, vad är den akt i vilken människan tager emot Skriften? Hur framgår detta av Skriften själv? Och härvid betyder det intet vad jag själv personligen menar. Det är då lämpligt att utgå från detta, att skriften läses därför att den ger glädje. Gud vill glädja sitt folk med sitt ord. Alltså icke i första rummet därför att det är *nyttigt*. Ty det är ju så att Skriften så lätt uppfattas som ett *medel*, läsandet av den tar sin utgångspunkt från följande resonemang: här får jag besked om min frälsning, här får jag kunskap o.s.v. Detta kan ju synas riktigt utifrån vad som säges i 2 Tim. 3:16. Men ändå säger ej detta ställe i Skriften, att man skall ha just de orden som *utgångspunkt*, lika litet som att *grunden* till Skriftens auktoritet ligger i dem. En sak är det, att Skriften ger allt detta, som det talas om i 2 Tim.-brevets 3:e kapitel 15:e vers; den ger kunskap om Guds vilja, bestraffar, visar oss vårt läge inför korset, upprättar, undervisar, men man läser ej *därför*, utan detta är allsammans en *följd* av själva läsandet. Skriften är som en gudom-

lig gåva anknuten till *gudstjänsten*. I »bönehuset» (Jes. 56:7) bevaras den. Liksom den enskilda andakten anknyter till denna gudstjänst, så anknyter denna i sin tur till den himmelska. Fröjd, glädje, något av lek är det stora tecknet i gudstjänsten. Det är en samling för att människan skall ha roligt. Människan är ju skapad härtill, till att leva inför Guds ansikte i gudomlig glädje. I Jes. 56:7 kommer detta fram, där det heter om dem som står fast vid Herrens förbund, att »dem skall jag låta komma till mitt heliga berg och giva dem *glädje* i mitt bönehus.» Går vi till Kristus och N.T. säges uttryckligen att all den heliga skrift är av Gud given, vilket innebär, att det som i profeterna och psaltaren säges ej på något vis får skjutas åt sidan. I Kristus blir det fullkomligt. »Jag har talat för att eder *glädje* skall bli fullkomlig» (Joh. 15:11). Första psalmen i Psaltaren anger grundtonen för hela användningen av skriften. Där sättes i motsats till varandra den som vandrar i de ondskefullas råd, sitter där bespottade sitta och den som har *sin lust* i Herrens lära, Herrens lag. Och här uteslutes inte något i skriften, utan det är frågan om ett efterföljande av all den heliga skrift i vad här anges, nämligen att ha sin lust, sin håg, sin glädje i Herrens lag. Kommer man in i denna inställning, tänker sig in i den, så ser man, att detta går igen i alla psalmerna i övrigt. Denna första psalm är alltså ej unik i detta avseende. Denna psalm är inte ett medel att nå fram till någonting, och detsamma gäller även Nya Testamentet. Utgångspunkten i biblisk, nytestamentlig mening är — om vi håller fast vid vår tillspetsade formulering — att det är roligt att taga emot skriften. Men att ha det roligt inför Guds ansikte betyder att vara omgiven och intagen i det eviga livet. Evtigt liv är just glädjen och kan ej heller nås på annat sätt än genom glädje mottagen, som en gåva. Det är ej något jag kan åstadkomma själv och skriften är ej ett *medel* att åstadkomma det. Vill man positivt fixera begreppen »glädje», »frid» och »kärlek», så är det ju någonting som i sin innebörd uppenbaras i själva upplevandet. Och då återvända vi till Jes. 56:7. Det är ju tydligt, att bönehuset, templet är där för att bokstavligen roa folk och då ligger där ingen medve-

ten tanke på att roa sig i förgrunden. Om vi som jämförelseobjekt tänker oss en modern dansbana, så har man innan besöket där gjorts tänkt ungefär så: vad roar folk. Att dansa t.ex., alltså går man dit. Det är bevisligen så, att man skall ha, man ämnar ha roligt. Detta kan också gälla i kristna sammanhang. Och så uppstår det grundfelet, att ett utifrån kommande, främmande, förutfattat moment tillkommer. Men det är ju *gudstjänsten själv*, det som i den sker, som är den gudomliga leken. Den är inte ett medel att skaffa sig glädje. Den gudomliga leken står dock så nära ingiven i människan genom skapelsen, att det bara gäller att få fram detta. Det går inte att resonera sig fram till glädje, det och det i högmässan ger glädje, där och där är glädje av ett helt annat slag o.s.v. Gör man så kan det hända att den gudomliga glädjen är borta, ty den gick inte ut i den form man tänkt sig ha roligt i. Mästaren sade: »Detta talar jag för att eder glädje skall vara fullkomlig». Denna glädje är förvisso av en annan art. Här gäller ej anledning till glädje, medel till glädje. Utan här gäller barnets spontana glädje, det anlag till glädje som oftast förekommer just hos det okonstlade barnet, det är en glädje i sig och därmed glädje i Kristus. Och denna är den rena glädjen, det är den glädjen Herren giver i sitt bönehus.

(Ref. Rune Eliasson)

Senapskornet och surdegen.

Matt. 13:31-33.

Av H. Odeberg.

BBDO

Det är ju bekant, att det vanligaste sättet att tolka liknelserna om senapskornet och surdegen är att uppfatta surdegen som en bild av Gudsriket, som så småningom skall genomtränga och genomsyra världen och på samma sätt senapskornet som en bild av den kristna kyrkan, som från den ringa begynnelsen växer för att slutligen omfatta hela världen. Det vore ämne nog för en doktorsavhandling att undersöka när och i vilka sammanhang en sådan tolkning kom upp. Den sammanhänger tydligen med en sådan syn på kristendomen som uppkom efter dess förbund med staten. Frågan är nu hur denna tolkning stämmer med NT i övrigt. Surdegen är en ofta förekommande bild. I synagogan är det en fast inrotad symbol som beteckning för det onda, som skall rensas bort. Vid påsken skulle ju all surdeg rensas bort ur huset. Samma symboliska innebörd har surdegen också i NT för övrigt och detta är så grundläggande, att det vore egendomligt om betydelsen på detta enda ställe skulle vara en annan. I t.ex. 1 Kor. 5:6 ff använder Paulus på ett vackert sätt surdegen som en symbol för det onda: »Veten I icke att litet surdeg syrar hela degen? Rensen bort den gamla surdegen.»

Det förhåller sig något annorlunda med den symboliska användningen av trädet. Trädet förekommer nämligen som symbol både för det onda och det goda, medan surdegen endast användes som symbol för något ont. Trädet väcker inte så säkra associationer i ena eller andra riktningen. Hes. 17:23 kan anföras som exempel på att trädet symboliserar något gott. Men citatet här i Matt. 13:32 stämmer bättre överens med utsagan i Daniel 4:9, där trädet symboliserar världsriket, som växer upp men som skall huggas ner.

Vad skulle nu dessa bilder åskådliggöra beträffande evang-

eliet? Stämmer den gängse tolkningen med vad som i övrigt säges i NT? Nej, inte alls, försåvitt frågan är om denna tidsåldern. Den utveckling av Gudsriket i världen som NT skildrar är inte den att de kristna visserligen i början skall vara en liten skara men efter hand bli många och starka. Evangeliets anhängare förutsättes alltid vara i betryck och det talas om dem såsom en liten hjord. Och slutmålet, som evangeliet går fram emot, skildras uttryckligen som motsatsen till ett stolt träd. »Skall väl människosonen, när han kommer, finna tro här på jorden?» frågar Jesus själv enligt Luk. 18:8. Skulle trädet symbolisera kyrkan, så finge det vara ett träd, som skulle huggas ner och så få börja på nytt igen! Och om surdegen betecknade Gudsrikets genombrott i världen — hur kan då degen, sedan den helt blivit genomsyrad, plötsligt befinnas vara nära nog osyrad, d.v.s. vara nära nog utan tro?

Församlingen och kyrkan har kommit att betraktas så som man är van att betrakta olika rörelser och partier i världen. De kan från början vara förföljda men så småningom genomsyra tänkandet och få allt fler anhängare och bli ledande. När man ser på kyrkan såsom analog till sådana rörelser, resonerar man emellertid inte längre enligt de kategorier vi finner i Jesu förkunnelse. Så säges det t.ex. att man skall vara lojal mot kyrkan likaväl som människor är lojala mot en viss åskådningskrets, som de bekänner sig till. Men NT talar aldrig om någon sådan lojalitet. Där är det fastmer fråga om trohet mot Kristus. Fattar man nu kyrkan så som nämnts, kommer lojalitet mot kyrkan oftast att leda bort från Kristus.

Ju mer man jämför dessa liknelser med vad som i övrigt finnes i NT, dess bättre stämmer tolkningen att surdegen och trädet betecknar det onda. Helt litet ont ger insteg åt värre ont, åt allehanda demoner som förstör. Så skildras alltid ondskan.

Naturligtvis kan kristna tankar utgöra ett ferment i världen. Det blir dock alltför stora svårigheter i förhållande till NT som helhet att fatta senapskornet och surdegen som symboler för det växande Gudsriket. Vad det här talas om och varnas för är ond-

skan, som om den kommer in i församlingen breder ut sig och växer för att slutligen genomsyra hela degen, om den inte rensas ut i tid.

(Ref. John Elander)

Kristi evangelium ett evangelium för de små, icke en de mäktiges och anseddes religion.

Hebr. 13:13.

Av H. Odeberg.

BBDD

Hurudan är Kristi församlings ställning och anseende i världen? Utgår man ifrån Nya Testamentet, och frågar man sig vad där verklingen står, finner man, hur där förutsättes, att Kristi kyrka alltid, under hela denna tidsålder skall vara i underläge, förföljd, hatad. Jesus säger i Joh. 15:20: »Kommen ihåg det ord som jag sade till eder: 'Tjänaren är icke förmer än sin herre.' Hava de förföljt mig, så skola de ock förfölja eder.» Det kännetecknande för en sann Guds församling i denna tid är att den utsättes för förakt, fiendskap och förföljelse. Därför innebar det, som skedde med Konstantin, en brytning med evangeliet.

Men så inträder det märkvärdiga. Man säger: kristendomen har genom de styrande, den statliga makten blivit tillgänglig för alla. Staten har förklarat sig vara kristen och vilja stödja kristendomen. Denna har nu från att ha varit förföljd tvärtom blivit antagen, gynnad, ja t.o.m. påbjuden. Den som så resonerar förutsätter, att det är samma religion, som nu blir antagen, som den som förut varit förföljd och hatad.

Detta är emellertid ingalunda fallet. Den enkla kristendomen kommer alltid enligt Nya Testamentet att vara illa sedd. När den nu blir statens eller maktens religion, sker en radikal förändring med denna religion själv. Här är inte bara fråga om en övergång från att vara förföljd till att bli antagen. I och med att religionen blir accepterad, blir den förändrad på centrala punk-

ter. Hur skall man enl. Hebr. 13:13 kunna bära Kristi smälek, när Kristus är det officiella namnet i den officiella religionen? Detta är omöjligt. Nu blir evangeliet något som kommer ovanifrån i världen, något som tillhör de höga och mäktiga. Kristendomen blir genom yttre eller inre våld påförd människorna. »Kejsaren är kristen», säger man, »det skall också ni vara». Och sker det inte genom rent yttre våld, så kan det vara ett inre tvång, som är ännu värre. Kristendomen är nu de högas och mäktigas religion. Det är *fint* att vara kristen. Och så vill man höja sig och efterlikna det stora, vilket sker genom att man blir kristen. Har det gått dithän, är evangeliet inte längre ett evangelium för de små och ringa. En fullkomlig omvälvning har skett, en *total* förändring, därigenom att kristendomen gjorts till de mäktigas, de förnämas, finas religion. Det mesta i Nya Testamentet får då inte längre någon mening.

Man talar sedan om »sekularisering». Därmed menar man då, att kristendomen får mindre grepp om människor eller förlorar detta grepp. Den har mist terräng hos folket eller de styrande, eller också har dessa mist intresset att upprätthålla religionen. En sådan idé om sekularisering utgår ifrån, att kristendomen varit en mäktigs, statens, religion, som med kraft och energi har genomdrivits. Denna betydelse av ordet sekularisering står inte i överensstämmelse med Nya Testamentets. Själva ordet sekularisering hör samman med och är utvecklat ur en tanke och ett ord, som är specifikt för Nya Testamentet, *seculum*. I Nya Testamentet kan sekularisering inte användas om något annat än något som försiggår *inom* församlingen. Det är icke en stat, ett folk som sekulariseras utan det är *församlingen*, *kyrkan* som sekulariseras. Om ett samhälle, som förut varit kristet, mister intresset för religionen, är det inte fråga om sekularisering i nytestamentlig mening.

Kristendomen skall komma, inte från ovan i staden, utan från djupet. Kristendomen är ingen åskådning eller religion som man bara förkastar. Den är en realitet. När nu kristendomen blir stats-

religion, är den inte längre samma sak som förut. Flera av Nya Testamentets centrala tankar blir då upphävda. Därmed har visserligen inte Kristus upphört. Denna realitet, Kristus, kan inte ändras vare sig genom att kristendomen upphöjes eller kristna förföljes. Kristi död på korset innebar ju icke att hans verk gjordes om intet. Så finns det ett kristet liv där på djupet, som tränger sig fram. Kristendomen lever i folkdjupet. Där finns en längtan efter en fördold tro, som kan ge människorna ro och trygghet.

(Ref. Gunnar Andreæ)

Bröllopskläder.

Matt. 22:1-14.

Av H. Odeberg.

BOBH

För att förstå liknelsen i Matt. 22:1-14 är det av väsentlig betydelse att fatta innebörden av uttrycket »bröllopskläder» (éndyma gámu).

Och detta i sin tur måste förstås ur liknelsen. Temat med en konung som inbjuder till bröllop är vanligt. Motivet betecknar i allmänhet Guds handlande antingen så att motsatsen mellan Gud och en jordisk konung framhäves eller så att Guds handlande illustreras med en jordisk konungs. När det gäller ett jordiskt bröllop måste den inbjudne bära en dräkt, som är värdig tillfället, så mycket mer då, när den högste konungen inbjuder till bröllop. Den som här blir inbjuden är den värdige, den förnämste. Men det är tydligt, att Jesus här som så ofta vänder upp och ner på begreppen. Detta blir uppenbart genom de gäster, som tagas emot. Det är sådana som rafsats hop från gator och gränder. Deras värdighet bestod i att de var helt ovärdiga. Observera att de var både onda och goda, *πονηρους και αγαθους*.

Bröllopsklädnad kommer också att betyda något för det in-vanda betraktelsesättet orimligt. Här kan anknytas till Luk. 14,

som är en liknelse av samma typ. I v. 13 finns en allmän regel: »När du gör gästabud, så bjud fattiga, krymplingar, halta, blinda». Liknelsen kommer i v. 16-24. I v. 21 står: »Gå strax ut på gator och gränder i staden och för hitin fattiga och krymplingar och blinda och halta». Detta är ej en annan version av samma liknelse. Här ser vi i stället ett exempel på variationerna i Jesu undervisning. De som bjudas är de fattiga på alla områden, lekamtligt, andligt, moraliskt. Dessa som samlas få ej bjudningskort för att de sedan skulle gå hem och ta på sig passande kläder, utan direkt fördes de, $\sigma\upsilon\nu\eta\gamma\alpha\gamma\omicron\nu$, in i festsalen.

Angående »bröllopsklädnad» kan två möjligheter föreligga. Den ena är att gästerna är som de verkligen är, fattiga och elända. Då är den som saknade bröllopskläder en som ansåg sig böra skaffa en för att uppfylla förutsättningen för att komma in i himmelriket. Den andra möjligheten är att bröllopskläder lämnats av konungen, en klädnad, som ej kan skaffas genom eget förvärv — Kristi rättfärdighet. Sammanställer vi detta med vad som läses i NT ser vi att det stämmer, »det som intet var utvalde Gud» (1 Kor. 1:28). Denna ovärdighet kan ej göras om till en värdighet, som kan återopas som någon förtjänst inför Gud. Mot denna bakgrund får slutet av liknelsen ett särskilt ljus. Även där lyser Guds egendomliga kärleksväsen fram så att allt förändras. Vad mörkret är kan åskådliggöras med koncentriska cirklar, där Gud är centrum, från vilken vi på jorden lever långt borta, men ej utanför. Utanför cirklarna råder mörkret. Där finns intet av det gudomliga ljuset och livet. Den vanliga människan tycker att de som helt sakna rättfärdighet bör drivas dit ut. Men Gud kallar alla. Han driver ej ut någon. Guds inställning ser vi t. ex. i Joh. 3:16 och Jer. 3:22. Den som kastats ut mörkret är i denna liknelse den som själv utrustar sig med något. Däri bestod också syndafallet, att mänskligheten ville söka sitt eget i stället för att leva av Gud. Så är girighet onskans egentliga grund och upphov. Den girige ($\pi\lambda\epsilon\omicron\nu\epsilon\pi\tau\eta\varsigma$, avarus) driver sig själv ut i mörkret. Jfr. Matt. 16:25.

Så kan vi klarare se meningen med »många kallade — få utvalda». De 'få' illustreras av dem som samlats upp på vägarna. Detta är ej en utsändning som sker på måfå. De 'få' är de fattiga, de som intet är. Så visar liknelsen direkt på Kristi kärlekssändning (Jes. 61, Ps. 145-147).

(Ref. Ingvar Orebäck)

Innehåll: *Lauri Haikola*, Gyllene regeln, sid. 33; Hvad betyder Evig Fortabelse? (Ur »Ordet og Israel, Nr 4, 1953), sid. 37; *Hugo Odeberg*, Guds ord och Helig Skrift enligt Nya Testamentet, sid 40; *Hugo Odeberg*, Trohet, sid. 46; *Hugo Odeberg*, Guds församling och Kristi kyrka I, sid. 47; *Hugo Odeberg*, Guds församling och Kristi kyrka II, sid. 50; *Hugo Odeberg*, Ha sin fröjd i Herrens ord, sid. 52; *Hugo Odeberg*, Senapskornet och surdegen, sid. 55; *Hugo Odeberg*, Kristi evangelium, ett evangelium för de små, icke en de mäktiges och anseddes religion, sid. 57; *Hugo Odeberg*, Bröllopskläder, sid. 59.

EREVNA: Utgivare: H. Odeberg, Lund. Ekonom: Intendenten, Teol. Kand. Viktor Rydqvist, Akad. Fören., Lund. Red.: H. Odeberg, V. Rydqvist och Bibliotekarie Eric Starfelt. Red.-omb.: Karl Magnus Svensson, Samrealskolan, Askersund. Distr. och Exp.-sekr: Ove Theander. Red:s adr.: S:t Månsg. 6 a, Lund. Exp. och distr:s adr.: Västergatan 2, Lund. Tel.: Lund 14760.

Postgirokonto 27 11 04, Erevna, Lund. Pren.-avg. 5:- kr.

Med detta nummer följer som bilaga ett inbetalningskort.